

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

8 utv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egész évre ... 360 Lei.

Fél évre ... 180 Lei.

Negyed évre ... 90 Lei.

Havonta ... 30 Lei.

Hirdetések díjazás szerint
vétetnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

1234 — 1015!

A fenti két szám nem valami záró kurzus, amely megmondja, hogy a zürichi tőzsdén mennyi volt valamelyik utódállambeli pénznek az értéke. Nem is történelmi évszám, amit illő lenne a késő utódoknak megünnepelni, de nem is pótdadó és még csak nem is kabalisztikus, titokzatos számjegy sorozat. Ellenkezőleg. Szomorú égbekiáltó számok, amelyek az elevenünkbe, a vérünkbe vágnak.

Bennünket, aradiakat igen közelről érintő számok ezek. Ugy halásztuk ki a megyei főorvos évi jelentéséből, amelyben hivatalos szárazsággal közlik az illetékes körökkel, hogy az elmúlt esztendőben a vármegye területén összesen 7121 halálozás volt, ebből a két éven aköti elmúltakra esik 1015, míg az egy hónapnál kevesebb időt elértek száma 1234. Hozzáfüzi a főorvos, hogy az egy hónapnál kevesebb életidőt elértek csaknem mind a hiányos táplálkozás és a rossz gondozás következtében kényszerültek eltávozni az életből: a szegény kicsi férgek nem tudtak megnőni. Ugy érezzük, mintha meg kellene állani ennél a két számnál. Művelt kultúrállam vagyunk, a nyugat emlőin táplálkozunk és a közegészség ügyét kiváló szakemberek irányítják. Ez a halálozási arány megdöbbentő és szomorúan tükrözi vissza az elárvult köz-

egészségügyi viszonyokat. A gyermekek, annak a sziklának, amelyen a jövő temploma épül, el kell pusztulnia, mert hiányos a táplálkozása, mert nincsen elegendő tej a részére és mert nem gondozzák eléggé.

Lapunk más helyén komoly és megszívlelendő cikkekben tárjuk a közönség elé az aradi jótékonyági intézmények szomorú sorsát. Vegetálnak ezek az intézmények és akármilyen agilitással dolgoznak is, bizony édeskeveset juttathatnak a jótékonyág oltárára, kevés könnyet szárithatnak fel. Nem rajtuk múlik ez. A jótékonyági egyesületek vezetői minden lehetőt elkövetnek, hogy minél eredményesebb munkát fejtessenek ki és minél több veszendő lelkét menthessenek meg a pusztulástól. A társadalom azonban rideg közönyös, az állam nem segít rajtuk, ha meg segít is, akkor is a hivatalos lassúság megakaszt minden komoly produktív munkát és mire a segítő kelet eljut oda, ahová el kell jutnia, sokszor már késő.

Elvitáztatlan, hogy a gyermekhalandóságot elsősorban az államnak kell megakadályozni elsősorban kulturintézmények létesítésével. Van ez annyira fontos mint a szélmalompolitika és a nagyszerű frazeológiával, meg tul fűtött pleonazmussal telespékelt szép oráció. Elismerjük azt is, hogy a mai mostoha gazdasági vi-

szonyok között óriási terhet róna az államra embermentő kulturintézmények létesítése és erősen megbillentené a költségvetés egyensúlyát is. De akkor végre szakítani kell a bürokráciával és az aradi jótékonyági egyesületeket olyan mértékben kellene támogatni, amint az szükséges. Az egyesületek áldásos és igazán humanus működéséről fölösleges ma írni, mindenki tisztában van azok rendeltetésével. De a nagy költséggel megrendezett és a különböző adókkal megvámolt jótékonyági mulatságok sovány „tisztá jövedelme” és a még soványabb gyűjtés igazán nem megol-

dás a gyermekhalandóság megszüntetésére.

A háboruban ugyancsak megrikultak a sorok, azoknak a pótlásáról gondoskodni államérdek. Rendkívül fontos, talán mindennél is fontosabb államérdek. Szomorú példa erre Franciaország sorsa. Meg kell állítani utjában a nagy kaszást, ki kell csavarni az alkoholos flakát a munkás kezéből és haláltűző, életetadó tejet kell a csecsemőknek adni. Akkor nem mutat fel majd az évvégi statisztika ilyen eljlesztő számokat és mi sem kényszerülünk vezető helyen foglalkozni ezzel a szomorú jelenséggel.

(Az ántánt-hatalmak együttes demarasa. —

Egy siremlék a Vebi Sidará-nan.

Írta: Königsseg Lajos gróf.

(Folytatás és vége.)

Istennek trála sikerült. Ledobom a kagylót, megragadom fey verem, mert veszem észre, hogy újra mozgolódnak. Azt hiszem katonáinkkal már végeztek, mert a folytonos halálordítás megszűnt. Csak hogy most az én kocsim a támadás központja. Most kezdődik a roham, ez a „vég”. Három fegyver tárát kilőttem már de a támadók tömege nem fogy. A sebesültek hörögve fekszenek ablakunk alatt. Lövés lövés után dördül, fojtó puskaporszag terjed a kocsiban. Összevegnyül diuhordítás, — halálhörgéssel és mindkettő un dorító vérszaggal. Közvetlen fejem felett süvit el egy hajtódárda, zugva, reszkette áll meg a tuloldal deszkázatában.

Átvilán agyamon, hogy ide Tadicca Maika 27 kilométer. Ha a mozdony gőz alatt állt, ugy idég, ugyanannyi perc. Hét telt el, hátra van még husz. Isten segíts. Baj történik. Lebrun elkialja magát és hanyatt végődik. Jobb vállából ki

áll egy nagy távolágból hajított lándzsa. — Megrémülök, de nincs időm odagrani. Holthalovány lesz, de maga tépi ki a lándzsát sebéből. Hangos diadalordítás jelzi, hogy a szomalik észrevették Lebrun sebesülését, vérszomjas diuhvel, — mint vértzagolt veszett farkasok — rohannak a védő nélkül maradt ablakra. Most baj van. Két ablakot nem bírok védeni, mert a szó teljes értelmében, nincs időm tölteni. Szolgám észre veszi kétségbeesett helyzetemet és egy pillanat behatása alatt, oda hajít hozzám vagy tíz darab revolvert. Kérdőleg, csodálkozva nézek rája, de ekkor eszembe jut: „hiszen ezek a munkások itt deponált revolverei”. A hány anyi fajta, de az most nem baj. A fődolog, hogy mind tölött. Segítségökkel kivédem a két ablakot. A hány ördögi arc mutatja magát a rámámban, az mind szétzúzott aggyal hanyatlik hátra.

A szomalik tudták, hogy csak ketten vagyunk; de látták, hogy eredménnyel védjük mind a három ablakot. Szóval egy negyedik helyen kell nekik támadni, hogy

azt már ne tudjuk kivédeni. Új támadási pontnak a kocsí keskeny oldalát választották, mert arra nincs ablak és így oda löni nem tudunk. Recseg ropog a deszka, enged a feszítésnek. A nyíláson megjelenik egy sátni arc, majd megpillantom egy nekem irányított lándzsa vasát. Most itt a vég. Három oldalra kell védekezni. Lövés lövést ér, a kocsiban nem látni a löporfüsttől. A gomolygó füstben csak egy arasz nyira látok meg egy sátnian vi-gyorgó rézvörös pofát; vérszagu dögletes lehelete arcomba vág. Szinte érzem már a hideg vasat bordáim között, midőn hangos dübörgés, féknyikorgás, „gőzsiyítés, egy irtózatoss halálordítás halatszik és megáll, mellettünk a várva-várt anyagvonat. Hála neked Uristen, éppen jókor.

Ki a mozdony maga alá nem temetett, mienekül a közeli homok buckák felé, üldözve a fehérek go lyóitól. A csatatér borzalmasan nézett ki. Kettőszáz szomalí hulláját temettük el, de a mi veszteségünk is nagy volt. A mérnököknek hét, a munkásoknak, —

kiket nagyobb sátoruk védett — négy és a katonáknak ötvennyolc halottuk volt. Lebrun mérnök szé rancsésen meggyógyult. Ennek a napnak emlékére és azokéra — kik alatta nyugosznak emelték ez obeliszket. Nyugszik alatta pedig tizenegy európai és ötvennyolc fekete. És ha majd holnap a szá-guldó vasparipa — kényelmesen veszély nélkül — repül önökkel e siremlék előtt, komolyodjanak el és vessenek egy hálás pillantást azon férfiak nyugovó helye felé, kik — ami nekik legdrágább volt — életüket áldozták azért, hogy ezt a biztonságot, ezt a kényelmet önöknek megszerezzék. Ezek az emberek a kultúra halottai. Ed dig van uraim.

Lassan aláfordul a hold és a társaság elálmosodik. Nem lobog a tüz, csak a hamu alól pislog a parázs. A szomszéd domb mögül elnyujtottan, hátborzongatóan üvölt egy hiéna. Öblös hangja végig száll a néma hideg éjben buckáról buckára, mintha azt ordítaná: „távozzatok, ez az én birodalom!”

határozatot fogadtak el és köve-
tették a békeszerződések megsér-
tését. Ez egyrészt felizgatja a la-
kosság hangulatát, másrészt pro-
vokálja a szomszédos államokat.
Szükség van arra, hogy a magyar
kormány ezt a propagandát lehe-
tetlene tegye és hivatalos nyilat-
kozattal bizonyítsa, hogy a tulka-
pásokat elítéli.

Rámutat a jegyzék a mai hely-
zet veszélyességére.

A jegyzéket Franciaország, An-
gla és Olaszország irák alá és
az olasz követ nyújtotta át a kül-
ügyminiszternek.

A nagyantant jegyzése.

Prágából táviratozzák: A cseh
szlovák sajtóiroda jelenti Buda-
pestről:

Ma este a nagyantant és a kis-
antant követel egyidejűen lépést
tették a magyar kormánytól ama
izgatások és határincidensek mi-
att, amelyek a román határon ját-
szódtak le.

A kisantant nevében a román
követ kijelentette a magyar kül-
ügyminiszternek, hogy Magyaror-
szágon már hosszú idő óta túlik
az állandó izgatást a szomszéd-
államok és a békeszerződések el-
len. Az utóbbi hetekben ez az agi-
táció megerősödött és az ellensé-
ges tüntetések a parlamentben,
gyűléseken és a sajtóban is feltü-
nően szaporodtak. Magyarország
közvéleményét a legnagyobb mér-
tékben izgatják és ez a szomszéd-
államok lakosságát nyugtalanítja.
A kormány azonban semmit sem
tett, hogy ez az agitáció megszün-
jék és a hivatalos személyiségek
magatartása inkább bátorítja eze-
ket az izgatásokat, mint hogy gá-
tat vetne nekik. Nem csoda tehát,
hogy ily viszonyok mellett a ha-
tárkonfliktusok mind gyakorib-
bak lesznek. Feltétlenül szüksé-
ges, hogy a magyar kormány ha-
tározott módon szüntesse be az
izgatásokat, mert ellenkező eset-
ben ezek olyan következményekre
vezetnének, amelyekért a magyar
kormányt teszik felelőssé.

A nagyantant követel ezzel egy-
idejűleg a magyar külügyminisz-
terhez a következő írásbeli köz-
lést adták át:

*Miniszter Ur! Kötelességünk-
nek tartjuk, hogy Excellenciádat
figyelmeztessük ama események-
re, amelyek nemrégiben a magyar
román határon történtek és azok-
ra, amelyek ezek keletkezésére
vezettek. Múlt év december 10.
óta a román határ mentén levő
magyar községekben számos nagy
gyűlésen és tüntetésen irredenta*

Követek a magyar külügyminisz- ternél.

Daruváry Géza külügyminisz-
tert ma délben felkeresték az an-
gol, olasz és a csehszlovák követ.
A három követ háromnegyed óra
hosszat tartózkodott a külügymi-
niszternél. Politikai körökben az
antantkövetek mai látogatását az-
zal a szokatlan jelentéssel hozzák
összefüggésbe, amelyet a nagy-
hatalmak nevében Castagneto
olasz követ adott át.

A Havas távirati ügynökség je-
lenti Párisból, hogy Antonescu
párisi román követ újból felhívta
a francia külügyminiszterem fi-
gyelmét arra, hogy a magyar ha-
tármenti eseményeket vizsgálja
meg. Ugy hírlik, hogy a budapesti
katonai ellenőrző antant-bizottság
beható vizsgálatot indít ebben az
ügyben. A Magyar Távirati Iroda
megjegyz, hogy a párisi román
követnek az a lépése már nem
volt szükséges, mert a budapesti
ellenőrző bizottság két-két tagja
már tegnap elutazott Szegedre és
Békéscsabára.

Megint egy magyar napilap! (Megszűnt a szabadkai „Bácskai Napló”.)

Az utódállamok magyar kö-
zönségének közönye a sajtó iránt
az utóbbi időben ijesztő méreteket
öltött. Talán éppen ennek a nem-
törődömségnek tulajdonítható az,
hogy csak nemrégiben szűnt meg
Erdély egyik legrégebb napilapja,
az „Arad és Vidéke”. Több más
romániai és bácskai lap megszün-
ése után január hó 14-én meg-
szűnt a Szabadkán megjelenő
„Bácskai Napló” is. A lapot 16
évvel ezelőtt indította meg Dugo-
nics Imre szabadkai hírlapíró, aki
lelkes gárdával jóideig vezette a
lapot, amelyet később a kiadók
nem tudtak fellendíteni. Vasárnap
január hó 14-én jelent meg a lap
utolsó száma, amelynek élén a kö-
vetkezőkben jelentik be a magyar
sajtóviszonyokra nézve jellem-
zően szomorú hírt: A „Bácskai
Napló” 16 éven keresztül híven
szolgált a magyarság és kereszt-
énység ügyét. A kiadó nem saj-
nált sem költséget, sem fáradsá-
got, hogy a lap külseje minél
szebb, tartalma érdekes, változa-
tos és értékes legyen. Mivel mind
ezek dacára sem részesült kellő
támogatásban azok részéről, akik
nek elveiért küzdött, bejelentjük,
hogy a lap kiadását a mai nappal
beszüntetjük. — A Bácskai Napló
kiadóhivatala. Ehhez a gyászjelen-
tészhez nem kell kommentár.

Kémgyanus

aradi fiatalemberek

Az aradi állambiztonsági hi-
vatal ma délelőtt négy kémgyanus
fiatalembert tartóztatott le. A fiatal
emberek a francia kivonulás után
hagyták el Aradot és azóta Ma-
gyarországon tartózkodtak. Ma
délelőtt a sziguranca egyik detek-
tivje igazolásra szólított fel egy
fiatalembert. Kiderült, hogy az il-
lető utlevél nélkül szökött át a
határon. Kihallgatása alkalmával
bevallotta, hogy negyedmagával
jött Aradra és hozzátartozói Ara-
don laknak. Sikerült letartóztatni
a fiatalember három társát is és
az a gyanu merült fel, hogy mind
a négyen kémkedni jöttek Romá-
niába. A letartóztatottakat a si-
bizi hadbíróshoz szállították.

Hogy áll a leu?

Január 16-án fizettek 100 letert:

Párisban 8.05 frankot
Zürichben 2.95 frankot.
Budapesten 1550 koronát
Newyorkban 57 centet
Belgrádban 53.95 dinárt
Berlinben 8050 márkát
Bécsben 39500 koronát

oooooooooooooooooooo

Hullanak a rózsák...

(Az aradi „Anyá és Csecsemővédő Egyesület” februári estélye.)

Meleg tómusu szoba, elegáns butorok, finoman lágy festmények és gubelinek. Szín: Molnár László aradi gyógyszerész lakása, idő: kedd este. Egy hatalmas asztal körül szebbnél-szebb fiatal lányok és bájos asszonyok ülnek és a finom női ujjak alól kedves tetszetős rózsák hullnak alá. Vidám kacagás, asszonyi csevegés, az ujjak gyorsan dolgoznak — készül a sok-sok rózsák.

Az aradi „Anyá és Csecsemővédő Egyesület” február elsején a Fehér Kereszt nagytermében rózsaszállmepélyt rendez. Rózsák bontják be a nagytermet, aradi női lányok rózsát tűznek az övükbe és rózsát adnak a fiatalembereknek is. Ott Baba rózsakertjét oda varázsolják a szürre és leiket emelő bájos rózsaszállmepélyre. Közel 3000 rózsát készítenek azok az aradi uriaszonyok és urileányok, akik minden jótékony akcióból elsőnek vesznek ki a részüket.

Első helyen kell megemléknünk Dörner Jánosné, aki az egész akció lelke, aztán Vársárhelyi Jankát, báró Neuman Alfrédné, de tevékeny részt vesznek még: Molnár Lászlóné, dr. Lesskó Sándorné, Polcz Józsefné és leánya Margitka, ifj. Várhol Lászlóné, özv. Winkler Rudolfné és leánya Mica, Winkler Józsefné, Bauer Gyuláné és leánya Magda, Házi Marcsa, Fránk Alfrédné és leánya Lilla, dr. Jasth Jánosné, Merle Gézsáné, Pucher Zoltáné, Pucher Magda, Janka Jenőné, Katona Béláné és Katona Erzsi, Rászló Józsefné, Kiss Lajosné és leánya Steffike, Hartmann Béláné, Münz Mártonné, Münz Magduska, Kaiser Flórencné, Kaiser Hus, Derecskey Károlyné, Horváth Blanka és még sokan.

Ilyen gárda csak a legteljesebb sikerrel garantálhatja.

oooooooooooooooooooo

— Miron Justin dr. a „Banca Nationala” igazgatósági tagja. A „Banca Nationala” bucarestii vezérigazgatóságának jóváhagyása ma érkezett meg a bank aradi fiókjához, amellyel dr. Miron Justin aradi ügyvédnek a bank igazgatóságába való beválasztását megerősítette Dr. Miron Justin a közgazdasági élet terén kifejtett tevékenységéért érte az a kitüntetés, hogy helyet kapott a bank aradi igazgatóságában.

Másfélezer aradmegyei csecsemő pusztulása.

(A megyei főorvos az elmúlt esztendő halálozásai, születési és egészségügyi statisztikájáról. — Pusztul a tudóvész és az alkohol Aradmegyében.)

Érdekes képét adja Arad megyének az a statisztika, amelyet most állított össze dr. Bradean Athanaz megyei főorvos a megye egészségügyének elmúlt esztendőjéről. A háboru erősen lezüllesztette az egészségügyi állapotokat és a háboru utáni néhány esztendő sem sokat javított rajtuk. A gazdasági válság tart, a régi békeállapot még mindig nem állott helyre, még mindig nehezebb az emberek megélhetése, mint volt a nagy háboru előtti békeesztendőben. Következésképpen a táplálkozásuk és ruházódásuk is rosszabb, kevesebb a fűtőanyag és emellett még rosszabb megélhetésért is többet kell dolgozniuk, a háboruban is kifáradt embereknek. A világ népessége folyton szaporodik és a statisztikák is azt bizonyítják, hogy mindig több ember születik, mint amennyi meghal. A szaporulatra azt mondhatnók, hogy szükség van rá, mert a háboru közvetlenül is egy néhány milliót és közvetve is megint egy néhány millió embert pusztított el, olyanokat, akik különben ha háboru nem jött volna ma is élének, ha nem is mind makkegészséges emberek gyanánt, de többen volnánk, több millióval, egészségesekekkel és nem egészségesekekkel. Az egészség különben csak relatív fogalom. Mert egészségesek olyan kevesen vagyunk. Azok, akikről a megyei főorvos statisztikája beszél a betegberek közé tartoztak, azok közé a betegek közé, akiknek a betegség már a halálukat jelentette. Az elmúlt esztendőben majd ezerrel többen születtek Aradmegyében, mint amennyien meghaltak. Pontosán 8379 volt a születések és 7521 a halálozások száma. Nagyon jellemző az itteni emberi elcsenevészedésre, amelynek a rossz gazdasági viszonyok az okai, hogy nemcsak az élet tette betegé a meghaltak nagyrészt, hanem már születésükkor, betegen, sátnyan jöttek el erre a világra. Olyan betegen, olyan gyenge testtel, szervezettel, hogy a hét és fél ezer halottból 1234 azoknak az egy hónapnál fiatalabb elhunyt gyermekeknek a száma, akik már akkor távoztak az életből, amikor a tudatos szenvedés még nem jutott ki osztályrészükkül.

Betegek és rosszul tápláltak voltak már a szülők is, akik a gyermeküket a világra hozták. A több mint nyolcezer született gyermek közül sok nagyon a beteg, de majd másfélezer volt, akik egy hónapnál nem bírták tovább az életet. Az egy hónapnál tovább nem élt gyermekek száma vezet a statisztikában. A régi békeesztendőben nagyon kicsiny volt ez a szám, nem is lehet a kétféle között párhuzamot vonni, olyan

nagy a távolság. Utána jön a halál egy nagy szálítója: a tuberkulózis is!

A tuberkulózis évek hosszú sora óta vezet a halálozási statisztikában, gyógyítani is tudják már és mégis itt vigyorog még emberek ezreinek az arcán a tuberkulózis „sárga rémsége”. 1207 embert vitt el a halál, akiknek a szervezetét a tuberkulózis okozta rombolás örölte meg. Dr. Bradean főorvos véleménye szerint nagyon le lehetne apasztani ezt a számot, de tuberkulotikus intézeteket kelle ne létesíteni, mert a beteg ha ott-hon marad a család tagjait tovább fertőzi, nem ápolják, mert nem értenek hozzá, meg mert hiányzanak ehhez a megfelelő anyagi eszközök. Főokok: intelligencia hiánya és szegénység. Ezeket csak intézetekkel lehet segíteni.

Az ember szervezete egy élet küzdelmében át kifárad, felőrölk, talán azt mondhatnók, hogy elköpi, mint egy megöregedett óra szervezete. Két előbb, két utóbb ér el a végelgyengülés és ha különben nem is beteg, utóleri a halál, mert a halál elől nem lehet menekülni. A természet örök rendje a folytonos jövés-menés. Csak az alkotó örök, a többi mind azért jön, hogy rövid földi lét után távozzon. 1157 halottja volt az elmúlt évben Arad megyének, akiket a 60 éven túl megérkezett végelgyengülés vitt a sírba.

A tüdőgyulladás is erősen aratótt, erősebben mint más években, ennek oka főleg a nedves időjárásban keresendő. A legtöbben a tüdőgyulladást úgy kapták, hogy más nem halálos betegségben feküdtek, vagy állandóan a hátukon, vagy nagyrészt rosszul táplálkoztak és vizenyős tüdőgyulladást kaptak, amely a halálukat okozta.

A buriakór (vérba) ebben az évben csak 26 esetben szedett áldozatot, ami határozott javulás az előző esztendőkhöz képest. 1015 két éven alóli gyermek halt meg béhurrutban, aminek a legtöbb esetben a szülői vigyázatlanság volt az oka. Balesetek 44 embernek a halálát okozták, tízenketten öngyilkosok lettek és nyolc embert meggyilkoltak. A különböző szervek rákos betegségében ötvennégyen haltak meg. Ez az egy betegség az, amellyel szemben többé-kevésbé féltetlenül áll az orvosi tudomány és amelynek a gyógyítása sokszor lehetetlen. Szerecsére az idén nem sok áldozata volt, aránylag. Ezeket kivül még nagyobb számokkal szerepelnek, mint halált okozó betegségek a légutak és az emésztőszervek betegségei.

Arad megye hegyes vidékeire jellemző az a szám, amely azt

mutatja, hogy a múlt évben hányan haltak meg idült alkohol mérgezésben. Különösen Halmágy és Gurahonc vidéke azok, ahol gyakori ez a halálmér. A rosszul táplálkozó lakosság éhgyomorra nagy mennyiségben issza az erős és tiszta pálinkát, ami 202 esetben volt egy év alatt haláltokozó.

Dr. Bradean Athanaz megyei főorvos az állam nehéz anyagi helyzetéhez mérten egyelőre legelőbb két orvosi körlettel akarja szaporítani a megyebeli orvosi körletek számát. Ismét vissza kívánja állítani a csucsi és az almási körleteket. Kellene több orvos is, de egyelőre lehetetlennek látszik, hogy többet hozzanak a megyébe. Hogy a halálozások száma csökkenjen és az egészség jobb legyen a megyében ahhoz a főorvos jobb gazdasági viszonyokat, több orvost, több anyagi eszközt és a népnek több nevelést kíván. Különösen a hegyes vidékeken rossz a táplálkozás és nagyon sok olyan lakás van, amelyben a gazda féltettebb állatait benttartja. Az állatok kigőzölgése és tisztatlansága nagyon sok esetben volt már betegségnek okozója. Egyébként végső konkluzióképpen megállapítható, hogy az egészségügyi statisztika nem nagyon javult a háboru befejezése óta sem. Oka: a politikailag annyira aktív kor, hogy a kultura mellette csak passzív lehet.

oooooooooooooooooooo

A legrégebb lakásrendelet

Bolsler tanítványát, a francia filológusok, még mindig követik a mester nyomát és a régi római életet rekonstruálván, rengeteg olyan adatot találunk, amely a mai életre is ráillik. A párisi Figaro-ban ma egy francia tudós közli Marcus Caellus Rufus prétor rendeletét, amelyet Krisztus előtt 48-ban adott ki. Ez a rendelet, amely ma is megvan a Rómán egyik kövén, a legfelsőbb római bíró határozatát közli, amely fogházbanfejtéssel fe nyegét meg minden olyan római háztulajdonost, aki elfogadható megokolás nélkül kiteszi lakásából lakóját. A francia újságok részletesen foglalkoznak most a lakás kérdéssel és ez a probléma olyan jelentős, hogy tegnap Londonban is az angol minisztertanács a Ruhr-vidék megszállásának ügye mellett — a lakásproblémát tárgyalta. Minden európai nagyváros egyformán érzi az építkezés megállásának következtését és ebben a tekintetben alig van különbség a győző és győztes államok között. Jellemző erre a Le Rire egyik legutóbbi címképe, amely egy francia apát ábrázol, a mint kisfiával először lép valahol Szenegálban a négerék földjére és ahol a gyermek először lát majmokat szaladgálni a nagy kenyér fákon. „Jaj, papa — kiált fel a gyermek —, milyen praktikus megoldása ez a lakáskérdésnek!”

Az aradi jótékony intézmények sorsa.

(Nehéz az 1923-as esztendő. — A társadalom nem veszi ki intenzíven részét az adakozásból. — Nem adják el a Patronázs házát — Bepillantás a jótékony mőhelyébe.)

Benne vagyunk a bái szezonban, a különböző jótékony intézmények most rendezik mulatásaikat, a tépett, rongyos és ősz szeragasztott leikre most van a legnagyobb szükség. Finom nőlelkek most igyekeznek megmozdítani a társadalmat, hogy minél nagyobb adakozásra bírják a tehetősebbeket és ilyenkor érdekes meg tudni azt, hogy hogyan dolgoznak az aradi jótékony intézmények, milyen hatalmas munkát fejtnek ki és miképpen tudják a vállalt feladatot el is végezni.

A Patronázs Egyesület anyagi zavarai, amik kizárólag az elmúlt rossz gazdasági évről tudható be, önkéntelenül is felvetik azt a kérdést: nem fenyegeti-e hasonló válság a többi emberbaráti intézményeket is? Utána jártunk a dolgoknak és szerzett tapasztalásunkat alább adjuk. — Aki csak egy keveset is érdeklődik a jótékony sorsánál — és ma mindenkinek kötelessége érdeklődni ez iránt — az nem olvassa el unótan, közönyösen az alábbi sorokat, hanem szívében talán megmozdul valami. Kezdhetjük mindjárt a

Polgári Jótékony Nőegylet, amely Arad legrégibb jótékony intézménye és amely több évtizedes munka tekinthet vissza. Elnöke néhai özvegy Purgly László né volt, akinek halála óta dr. Szalay Károlyné alelnökönk vezeti az egyesület ügyeit. A Polgári Jótékony Nőegylet fenntartja az „Öreg nők otthonát”, amely a Purgly Lajosné-utcában van és ahol negyven elagott nőt ápolnak. Az ápoltak ugyszólván mind hetven évnél idősebbek. Az Otthon évi szükséglete mintegy 100 ezer lei, de a jelek után itélve az idén még több lesz. Az egyesület főbevételei forrása évenként egy nyári mulatság, egy téli bál, esetleg szilveszter és a gyűjtés. Az utóbbi nem sokat hoz: a társadalom az idén nem nagyon adakozó. Pár alapítványa is van az egyesületnek, de ez majdnem mind korona járadékban, vagy hadikölcsönben fekszik. Hogy ez ma mennyit ér, illetve mennyit jövedelmez, arról fölösleges beszélni.

„Anyá és csecsemővédő szövetség.”

Elnöke Vásárhelyi Janka, alelnöke Dörner Jánosné. Ez az intézmény védnőket nevel, akik felkeresik a szülő nőket, az anyát és a csecsemőt természetbeni és pénzbeli segélyben részesítik, az arra rászorultakat pedig beutalják a Szülő Nők Otthonába. Három ingyen orvosi rendelőt is fenntart, amelyeknek dr. Lukács Jenő az igazgatója. Itt ingyen orvosi kezelésben részesülnek az erre szorult anyák és csecsemők. Csak tessék elgondolni, mit jelent ez

ma: ruhával, élelemmel, fűtőanyaggal, tejjel, orvossal és gyógyszerrel ellátni beteg anyákat és gyermekeket. Óriási munka. Általános a panasz, hogy lehetetlenség kellő fehérneműt beszerezni. 100 ezer leinél több az évi költségvetés és ennek fedezésére nincsen más, mint az obligát téli és nyári mulatság és a gyűjtés. Sem a mulatság, sem a gyűjtés valami sokat nem jövedelmez. És ez az intézmény mégis prosperál. Nehezen, de valahogyan prosperál. A hivatása gyönyörű.

Az Anyavédő Egyesület

fenntartja a Szülő Nők Otthonát (volt Zita-kórház). Ennek elnöknője is Vásárhelyi Janka, társelnöknője báró Neuman Alfrédné. Mondhatni, hogy ez a legjobban prosperáló aradi jótékony és emberbaráti intézmény. Nyilvánossági jelleggel van felruházva és a vagyontalan szülő nőket az Országos betegápolási alap költségére kezelik. A tehetősebbek fizetnek a kezelésért. Kenyeret és lisztet a báró Neumanok adnak egész éven keresztül. Huszonöt ágy van a kórházban, szakszerű orvosi kezelés, képzett ápolónők, ha valaki kíváncsi, sétáljon ki egyszer a Str. Marasesti (Kossuth-utcai) helyiségbe, annak aztán nem kell semmiféle kommentár.

A „Fehér Kereszt Gyermekevédő Egyesület”-nek:

Laczay Endréné az elnöke. Ez tej konyhát tart fenn, ahol ingyen tejet és tápszereket kapnak a csecsemők. Azelőtt ingyen kaptak tejet a nagy uradalmaktól, ma az agrárreform törvény következtében a nagy uradalmak törpe birtokká zsugorodtak és nem áll módjukban tejet, malátát, zabot és egyéb tápszereket adni. Valami segítséget a fakereskedők nyújtanak, akik ingyen fát adnak az egyesületnek, megmaradt még egy néhány uradalom, amely beküldi a módjában álló tejmemmiséget. Ez az intézmény a legnagyobb nehézségek árán tudja magát fenntartani, mert a mulatságok és a gyűjtések nem nyújtanak kielégítő összeget a tejkonyhára.

A „Szociális Missziótársulat Aradi Szervezete.”

a tisztoarai központnak az aradi fiókjá, de a központ se gazdagabb a fióknál. Ennek is Vásárhelyi Janka az elnöke. A missziótársulat fenntartja a Nővédelmi Hivatalt és a Napközi Otthonát. Mindjárt meglátjuk, hogy a két furcsa név alatt mi rejtőzik. A Nővédelmi Hivatal tanácsal, élelemmel, ruhával, kevés pénzzel, fűtőanyaggal és más hasznos dologgal látja el a hozzáfutó özvegyeket, árvákat, az életben elesetteket, aggokat és fiatalokat egy-

aránt. Munkát szerez a munkátlanoknak és álláshoz juttat állástalanokat. Itt sok baj van, mert mindig több az éhes száj, mint az azt betömő falat, mindig több a ruhátlan ember, mint amennyi ruha rendelkezésre áll. A Napközi Otthonon a Calei Saguna (Varjassy Lajos-utca) 156. szám alatt van, a hol a munkába menő szegény asszonyok gyermekeit gondozzák. Reggel hat órakor beadják az asszonyok a gyermekeket, ezek ott maradnak estig és kapnak reggelit, tízórait, ebédet, uzsonnát és vacsorát, kapnak még mosdást, fésülést és ebédutáni szieszát. Télen 25—30 gyermek örül ennek az intézménynek, nyáron ötven is. Dacára annak, hogy jószívű urnők ingyen végzik a nehéz munkát, mégis 40—50 ezer leibe kerülnek évente a gyermekek. Némi kis adományt a Szent Antal perselye is ad, de a szentek sohasem voltak gazdagok és Szent Antal mellett, hogy imádkozik a gyermekekért, kongó perselyének szomorú tartalmát is odaadja nekik. A nóta vége itt is az: mulatság, gyűjtés stb. kevés jövedelem.

A „Gyermekefelruházó Egyesület” Probst Böske elnöke alatt működik, az alelnöki teendőket Ohetkő Mihályné látja el. Ennek az egyesületnek a működése kevésre szorítkozik. Évente rendez egy mulatságot, vagy gyűjtést és a befolyó pénzen ruhát és cipőt vesz, amit aztán a szegény iskolásgyermekek között kioszt. Ha sok a pénz, sok a ruha, ha kevés a pénz, kevés a ruha és a cipő is.

A Patronázsszal

most egy kis baj van, de nem olyan nagy, hogy ne lehetne segíteni rajta. Itt ugyancsak a nemesszivil Vásárhelyi Janka az elnöknő és Köller János táblabíró az ügyvezető elnök. A Patronázs nagy üzemi mőhelyét kénytelen megszüntetni, mert a rossz 1922-ös gazdasági esztendő keresztül húzott minden számítását. A gyermekeket mestereknél helyezik el, de korai az a hír, mintha a Patronázs a tulajdonát képező emeletes házat, amelyben az üzemmőhely is volt, eladni kényszerülne. Efelett csak a 30-ikán összeülő közgyűlés dönthet és a vezetőség kérését intézt az aradi bankigazgatókhoz, hogy valamiképpen segítsenek a Patronázson. Most még meg kell várni, hogy az aradi bankvezérek mit határoznak. A kuriozum kedvéért itt is meg lehet említeni a már unalommal való refrént: mulatság, gyűjtés, a társadalom áldozatkészsége, ami az elmúlt esztendőben nagyon gyenge volt.

A tüdőgondozóról

felesleges bővebben írni. Annak áldásos működése itt folyik le a szemünk előtt, a nagy nyilvánosság assisztálása mellett. Sok száz ember áldja ezt az intézményt. Az elnöknő itt is Vásárhelyi Janka, de a munka oroszlán része Seter Magit titkánő vál-

lain nyugszik. Igazgató főorvos dr. Pozsgay István, főorvos dr. Groszmann Ernő, akinek a nevét a betegek áldva ejtik ki, másik főorvos dr. Palágyi Jenő. Ez ingyen helyiséget a várostól kap, a munkáspénztár is segíti, a társadalom is segíti, az állam is segíti — papíron. A sok segítség mellett azonban anyagi nehézségek vannak és a tüdőgondozó minden lelkiismeretes munka mellett sem fejlődhetik egy igazán európai nivóju humanitárius intézménnyé.

Az Izraelita Jótékony Nőegylet özvegy Éles Árminné elnöke alatt működik és a Spitzer Ignác és Haasz Béla-féle alapítványi Öregek Otthonát tartja fenn. A néhai alapítók hátrahagytak ugyan sok értékpapírt, sok koronajáradékot, de ezek semmit sem hoznak, van még sok ezer korona értékű hadikölcsön is, de ezeknek a megvételére sem akadna merészen spekuláló pénzember. Tehát a jótékony nőegylet kénytelen gyűjtéssel és más ehhez hasonlóval fenntartani az intézményt sok sok nehézséggel.

Az aradi jótékony sors ma ugyszólván összeforrt Vásárhelyi Janka nevével. Mindemitt az ő kezét lehet látni, az ő fáradhatatlan munkabírása és érző lelke rányomja a bélyegét mindenre. De ő csak egy személy és szemben áll vele a közönyös rideg társadalom. A fényes bálak fényes közönsége gondoljon arra, hogy a megváltott belépti jegy egy könyvet szánt fel és a perselybe hullott rongyos bankjegy igaz, jó helyre jutott. . . (k. s.)

A nadlaci tanítógyilkosság újabb fejleménye.

Flocos Péter vagyons nagy-laki gazdálkodót, akit Iváscu János tanító meggyilkolásának vádjá miatt az aradi ügyészség fogóságban tart, védője, dr. Lutai Kornél aradi ügyvéd utján kaució ellenében történő szabadlábrahelyeztetése iránt újabb kérvényt nyújtott be az aradi törvényszék vádtanácsához. Az Aradi Közlöny már megemlékezett arról, hogy az első kérvényt a vádtanács vizsautasította, mert a felajánlott 60.000 lei kauciót keveselte. Lutai Kornél dr. újabb kérvényében 110.000 lei kauciót ajánlott fel 60.000 leit készpénzben, 50.000 leit értékpapírban és ezt a kérvényt tegnap tárgyalta a vádtanács.

Nyékhegyi Zoltán táblabíró után a vádtanács úgy határozott, hogy a felemelt kaució ellenében engedélyezi Flocos Péter szabadlábrahelyezését. Az indokolásban a vádtanács kimondotta, hogy a vádlottnak nagy vagyona van ingatlanokban és emiatt szökésétől nem kell tartani. A vádtanács határozata azonban nem kerülhet végrehajtásra, mert az ügyészség felfolyamodással élt és a felfolyamodásnak a vádtanács határozatára nézve felfüggesztő hatással van. Flocos Péter szabadonbocsátása ügyében mint felsőbb fórum a timisoarai tábla dönt és ez a döntés csak két-három hét múlva várható.

HIREK.

Jöjjön a farsang.

Jöjjön a farsang — a felejtés ideje, jöjjenek a vidám boros, boldog éjszakák — vigadjunk. Olyan csunya, fekete ma az élet, olyan rossz ma vigyázni, álmi, futni, élni — hadd jöjjön már egyszer el értünk, a piros boldogság is ebben a népes boldogtalanságban. Jöjjön a farsang, kezdjük meg egyszer a hajnali-hajnalra tűnő örömeik szüntelését — hisz miénk ugyanis a holnap szenvedése, ránk vár, bennünket vár ugyanis az a kálvária, aminek köveit, tövises ugarát, vezeklő imáját készíti már a kegyetlen idő számunkra. Az élet — előttünk — ugyanis reménytelen — az esztendőök vonulnak változatlanul — siessünk örülni, mert pusztul gyorsan az idő, foszlik a régi illúzió és szívünk sápadnak lassan, mint a betegek arca, akik a zöld fák alól, a vértől és aranytól bucsuznak el tünnék a Hatalmá elé. Jöjjön a farsang — vigadjunk: az évek fakadó vásznára fessük föl a régi színeket, csináljuk vissza a tavalyi éjszaka régi, szerelmes hangulatát. Sirtünk eleget, tüntünk bánatot sokáig — örüljünk az egyszer és vegyük vissza, éljünk végre azzal a joggal, amit a háború hatalma rabolt el tőlünk valamikor. Kell a narkózis és kell a felejtés, jöjjön a mámor, jöjjön a bor láza, a játék szerencséje, jöjjön az elborító jókedv, jöjjenek a cimborák — csukjunk le a szemünket, szökjünk ki a világ börtöneiből és melegedjünk össze egyszer az öröm tüzeinél. — hiszen olyan hideg már az élet, ez a szibériai temető... Január 27-én tartják farsangi bábjukat az aradi újságírók. Erre a csodás jelmezestélyre készül most Arad és egész környékének közönsége. Az utolsó évtized legharabosabb látványos mulatsága lesz az újságíróból.

— **Összeférhetetlenség nem kilakoltatási ok.** Nagy Gábor, a Borona-utca 21. számú ház tulajdonosa kilakoltatás iránt pert indított egyik lakója, Kalóz István ellen. Mult év szeptember 23-án összeveszett a háztulajdonos a lakójával. A veszekedés során tetlegességre is sor került, és ebből az okból kérte a háztulajdonos a kilakoltatást. Az ügyet ma tárgyalta az aradi lakásbíró. A háztulajdonos tanuval igazolta a szeptember 23-iki verekedést és azt, hogy Kalóz István ugyanakkor öt ablakát betörte. Az alperes ügyvédje, Zeiner Gusztáv dr. előadta, hogy a háztulajdonos húsággal úgy megverte Kalóz Istvánt, hogy az több napig ágyban feküdt. A bíróság a kilakoltatás iránti kérelmet elutasította avval az indokolással, hogy csak egyszer történt botrányos veszekedés és ez még nem ok kilakoltatásra.

— A gör. keleti vizkereszt. A kultuszminisztériumtól ma távirati rendelet érkezett az aradi államrendőrséghez, amely szerint csütörtökön, a vizkereszt unnepeit megelőző napon színházi és mozi előadások nem tarthatók Aradon. Azonkívül nyilvános helyeken, vendéglőkben, kávéházakban a zene tiltva van.

— **Tompos Ella fölgögyul.** Az aradi színház ambiciózus fiatal művésznője, akiről tegnap megírták az aradi lapok, hogy arzénikkummal megmérgezte magát, a gondos orvosi kezelés révén tegnap késő éjjel jobban lett. Mára a lakásán tartott orvosi konzilium megállapította, hogy a művésznő felgyógyulása kétségtelenül bizonyosra vehető.

— **Külföldi csomagok vámkezelése.** Azon az értekezleten, amelyet az aradi kereskedők a Kereskedelmi és Iparkamarában a piac áthelyezése ügyében tartottak s amelyen részt vett Popovici Virgil miniszteri aligazgató, temesvári kereskedelmi felügyelő is, panaszok hangzottak el a kereskedők részéről a külföldi postacsomagok késedelmes vámkezelése miatt. A felügyelőség felvilágosítást kért a postaigazgatóságtól, amelytől most az a válasz érkezett, hogy a szükséges intézkedések megtörténtek és a vámkezelés ezentúl már rendes folyamatu lesz. Ugyanebből az alkalomból közölte a postaigazgatóság azt is, hogy a külfölddel való postai közlekedés kielégítő és hogy a külföldi telefon-összeköttetés helyreállítása komoly tanulmányozás tárgyát képezi.

— **Árlejtési hirdetés.** Az aradi államépítészeti hivatal árlejtést hirdet a Seleus-Cermei-Talpos-i megyei uton lévő fahid építésére. Ajánlatok 1923. január 18-án délelőtt 11 óráig az aradi államépítészeti hivatalhoz nyújtandók be. Az árlejtésre vonatkozó részletes feltételek a Kereskedelmi és Iparkamarában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

— **A csehországi gyáripár haldoklása.** Kassáról jelentik: Az első csehbányai posztógyár r. t. felmondott az összes hivatalnokainak és a még megmaradt néhány munkásának. A gyár az üzemét végleg beszüntette és az összes gépeket leszereltetni és külföldre akarja ki vitétni. Ugyanez a hír a 100 év óta fennálló és azelőtt virágzó hermaneci papirgyárról. A papirgyár a teljes üzembeszünetelés előtt áll. A még munkában megmaradt 160 munkásnak e napokban szintén felmondanak. Ezekkel együtt 860 munkáscsalád marad kenyér nélkül. A hermaneci papirgyár igazgatósága tárgyal a prágai kormányral, hogy engedélyt kapjon a papirgyár gépeinek Magyarországra való elszállításához.

— **Senki sem bánta még meg,** hogy „Olla“ gummit használt.

— **Délamerikai csendélet.** Mexikóból jelentik, hogy a mexikói parlamentben a kooperatívek és a liberális pártiak közötti gyűlés az ülés utolsó napján kiobbant. A kooperatívek vezére revolvert rántott elő és rálőtt az ellenfelére, aki a tüzelést viszonozta. A parlamenti pártok között erre mintegy öt percig tartó revolverharc fejlődött ki. A nagy tüzharc dacára sem történt egyetlen sebesülés sem.

Tüdőbeteg-szanatóriumot épít Arad.

(Az állam kisajátította a zsigmondházai telket. — Trancu Jasi félmillió alapítványa.)

Az agrárreform kisajátító rendeletének aradi bizottsága ma délen Zsigmondházán megejtette a város kisajátított földjeinek a sorsolását. Az igénylő gazdák között körülbelül hatvan hold területet osztottak szét. A megmaradt hetven katasztrális hold földet, amely a vesztőhelytől a Marospartig terjed, az állam saját részére sajátította ki. Az államnak a birtokba vett területet nagy fontosságú célokra szándékozik felhasználni. Elsősorban ezen a területen akarja felépíttetni a már régen tervbe vett tüdőbeteg szanatóriumot. A felépítendő szanatórium több holdnyi területet foglal el, mert a főépület körül higiénikus parkot létesítenek. A szanatóriumot az állam Arad várossal

együtt építteti. Annak idején ugyanis Trancu Jasi munkaügyi miniszter 500 ezer leit helyezett letébe az aradi tüdőbetegszanatórium építésére. Ennek az összegnek a hozzájárulásával létesíti az állam az aradi szanatóriumot.

A többi területeket az állam Arad város területén működő köztisztviselők rendelkezésére bocsátja, hogy ott felépítsék az aradi tisztviselő telepet. A még megmaradt földet a köztisztviselők használják fel konyhakerti vetemények céljaira. Ha az államnak ez a nagyszabású terve tette válik, az aradi lakásmizériák enyhülni fognak és a szanatórium hatalmas lépést jelent Arad város fejlődésében.

— **Egy szélhámos osztrák fiatalember aradi kalandjai.** Néhány nappal ezelőtt egyik aradi napilap szerkesztőségében bentjárt egy fiatalember, aki előadta, hogy orosz hadifogságból került ki sok viszontagságon keresztül, míg Aradra jutott. Az ifju Mayernek nevezte magát és hangsúlyozta, hogy rokonai gazdag ausztriai emberek s miután minden pénze elfogyott, sorra járta az aradi bankokat és mindenütt kisebb-nagyobb öszszeget csalt ki. Mayer így körülbelül 4000 leit szedett össze, ezenkívül egyik aradi bankár pénztárcáját lopta el a benne lévő iratokkal együtt. A szédelő osztráknak nyoma veszett.

— **Kemal pasa indiai levele.** Londonból jelentik, hogy Kemal pasa az indiai mohamedánokhoz levelet intézett, amelyet azzal fejez be, hogy folytassák az agitációt tovább az angolok ellen.

— **Elitették a tolvaj varrónót.** Az aradi törvényszék büntetőtanácsa ma tárgyalta Grider Beita varrónó ügyét, aki különböző lopások miatt 6 havi börtönrre ítélték. — Bauer Pavelt lopás büntetéseért 2 évi fegyházbüntetéssel sújtották.

Irodalom, művészet

Dupla vagy semmi!

(Az új Savoir-darab bemutatója Budapesten).

Budapestről írja az Aradi Közlöny színházi referense: Felirésített társulattal szombaton este mutatta be az új rezsim a Renaissance-Színházban első újdonságát: a Dupla vagy semmi-t. A színlap vigjátéknak jelzi a bemutatott darabot és Savoir urnak, a Kék szakáll nyolcadik felesége ügyeskezü szerzőjének íróiságára vall, hogy a könnyűszerrel és olcsón bohózatnak kinálkozó témát két felvonáson keresztül meg is tudja tartani a vigjáték keretei között. Ez a két felvonás, az első, kissé nehézkes expozíciója után, elmés, csúfondáros, finom egyértelműséggel malaokodó vigjáték, mely eleve expialja a két részre tagolt harmadik felvonás bohózat megoldását. Szertelen tulzásokra azonban ebben a harmadikban sem ragadtatja magát a szerző, aki sok színes ötletet és találó

megfigyelést tartogatott darabja befejezéséhez is.

A közönség jóleső érzéssel, derűs hangulatban figyelt a színpadra: a kedves, mulatságos jelenetekre, Heltaí Jenő könnyed, fölényes fordítására, Bárdos Artur dr. stilusos rendezésére, mely nagyjában csaknem eltalálta azt a hangot és tempót, melyek a párisi darabok elengedhetetlen kellékei — Budapesten. A főszerep, a férjé, aki négy esztendő után visszahódítja elvált feleségét, Csontos Gyulának nyújt alkalmat friss és egészséges színészi ötleteinek érvényesítésére, arra a szeretetreméltó alakításra, mellyel ez a színpad eddig adósa maradt. Simonyi Mária játssza — két férj között — a feleséget és nehéz feladatát könnyed, asszonyi humorral, egyensúlyozott művészettel oldja meg. A közönség jól és sokat mulatott s a szereplőket sokszor és melegen szőlitotta a függöny elé. (—c.)

* **Heti műsor.** Szerda: Csábitó. B. bérlet. Csütörtök: Nincs előadás. Péntek délután: Vig özvegy. Este: Éj királynője. Bemutató. C. és premier bérlet. Szombaton este: Éj királynője. A. bérlet. Vasárnap d. u.: Cserebere. Vasárnap este: Éj királynője. B. bérlet.

* **Idegizgató fordulataival és szenzációs beállításával egy csapásra meghódította az aradi közönséget a Csábitó, melynek címszerepét Poór Lili kreálta. A művészi teljesítmény és színpadi tudás csúcsonyosodott ki a művésznő alakításában, az előadás sikerét a drámai együttes előadása is biztosította. Szerdán este tüzte műsorra még a színház igazgatósága ezt a nagysikerű drámai újdonságot, amelynek keretében a oluji (kolozsvári) magyar színház drámai művésznője vesz egy időre bucsut aradi közönségétől.**

* **A csodás zenéjű operett, a Vig özvegy kerül pénteken délután előadásra, a címszerepben Horváth Mivel, míg vasárnap délután az idei szezon legnagyobb sikert elért darabját, a Csereberét játsza a társulat operett együttese. Mindkét délutáni előadásnál mérsékelt helyárak vannak megállapítva.**

* A Renaissance-színház legnagyobb sikerű darabja, az Éj királynője volt, melynek címszerepét budapesti bemutatója alkalmával Lábass Juci alakította. Az aradi színház pénteken este tartja ennek a nagyszerű énekes vígjátéknak bemutatóját. A darab meséje rendkívül érdekes és három felvonás bonyodalmaiban leköti a nézők figyelmét, a bonyodalmak középpontjában Baby-Baby, egy barr táncosnője áll, akit a barrnak igazgatója Mazsolai Lóránt miniszteri tanácsos távollétében annak lakására visz, ahol a táncosnő mindenkit meghódít. Váratlanul hazaérkezik a távollevő Mazsolai tanácsos is, dektív jelenik meg a helyszínen, míg végül hosszas kimagyarázkodás után mint jóbarátok válnak el. Az énekes vígjáték, mely hatalmas sikert ért el budapesti bemutatója alkalmával, tartalmánál fogva az aradi közönsé-

get is meghódítja. A darab főbeműző zenéjét Walter Kolko, a kiváló bécsi zeneszerző szerlette. Az újdonság szombaton és vasárnap este is műsoron marad.

* A magyar színészek fizetése. Budapesti táviratozzák, hogy a Színészszövetség megkereste az összes színigazgatókat, hogy a gyakorlatos színészek fizetését 150, a második osztályba sorozottakét 100, akiknek fizetése nem haladja meg a havi 50 ezer koronát, azokét 50, az 50 ezer koronán felüli fizetésűket pedig 30 százalékkal emeljék. A megkeresésben hangoztatják, hogy ez a fizetés-emelés drágasági pótlék jellegű és nem érinti a helyáremelésekkel kapcsolatos fizetésemeléseket. A Színészszövetség elhatározta, hogy a követelések nem teljesítése esetén beállható konzekvenciákkal teljesen azonosítja magát.

Német-francia összeütés Bochumban

Ökírvírálják a német szent. — A francia kormány új zálogokat vesz Németországtól. — Tovább tart a litván háború.)

A Ruhr vidéken a francia és a belga csapatok előnyomulása tovább tart. A legközelebbi napokban valószínűleg az egész rajna-westfaliai szénvidéket megszállják, mert a bányatulajdonosok megtagadták a franciák számára való szénzállítást. Francia részről izgalommal várják a további fejleményeket. Ugy vélik, hogy a helyzet olyan, hogy az minden nap új meglepetést hozhat. Essenből jelentik, hogy Degoutte tábornok francia főparancsnok rendelkezése a megszállt területen minden fegyver a francia főparancsnoksághoz szolgáltatandó be. Párisból jelentik, hogy hivatalos közlést tettek közre arról, hogy Dortmundot ma délelőtt fogják megszállani. Ma fogják közölni a német bányatulajdonosokkal, hogy holnaptól kezdve a jóvátételi szent ökírvírálási uton fogják megszerezni. Ha a tulajdonosok nem hajlandók a tárgyalásra. Valószínűnek tartják, hogy a francia kormány ma új zálogokat vesz Németországtól. Eddig majdnem valamennyi belga és francia csapat elérte azt az állást, amelyet számukra a kadott parancsokban megjelöltek.

Tovább támadnak a litvánok.

Varsóból jelentik, hogy a Lengyelország határa mellett levő semleges zónában ma újabb litván katonai osztagok mutatkoztak. A zóna északi részében fegyveres összeütközés is volt, amelynek több sebesültje és halottja van. A lengyel kormány ugyan nem hajlandó a németek elleni katonai akcióban a franciák segítségére lenni, közömbös azonban Memelnek a litvánok által való megszállásával szemben nem maradhat és azzal a leghatározottabban szembeszáll. Ez a lengyel akció nem elszigetelt, mert Lengyelország a nagyhatalmakkal karöltve fog a litvánokkal szemben fellépni. A lengyel kormány a litván megszállásokra máris azzal vála-

szolt, hogy a Litvániával határos Felső-Sziléziában elrendelték a katonai behívásokat.

Az orosz szovjet a megszállás ellen.

Moszkvából jelentik, hogy a francia kormány magatartása miatt németbarát hangulat lett urrá. A szovjetkormány feszült figyelemmel kíséri az eseményeket és annak nemzetközi következményeit. Ha a francia eljárás hatna Lengyelország magatartására, ez Oroszországot közvetlenül vonná bele a középeurópai válságba.

Francia előnyomulás és német tiltakozás.

Párisból jelentik, hogy a francia csapatok vasárnap folytatták az előnyomulást a Ruhr-vidéken. Vasárnap Hattingentől kezdve nyugatra valamennyi a Ruhr területen levő községet megszállták. Stoppenberget 2000 francia katona szállotta meg. Az Eschenben állomásozó francia hadosztály parancsnoka utasította a város főpolgármesterét, hogy parancsok átételére állandó képviselőt tartson a francia parancsnokság székhelyén.

Berlinből jelentik, hogy a Ruhr vidéki vállalkozók és munkások hajlandóknak nyilatkoztak a francia mérnökbizottsággal együttni ködni, azonban az együttnitközésre irányuló tárgyalások általában nem jártak kedvező eredménnyel, ami kitűnik abból is, hogy a megszállásokat tovább folytatják és a megszálló csapatok határukba akarják keríteni Bochumot, Dortmundot és Barmont is.

Berlini jelentés szerint a birodalom területén a megszállás miatt tartott gyászünnepségek megtartásakor egyes helyeken incidensek voltak. Münchenben egy ifjúsági tüntető csapatot, amely az új birodalmi színeket, a köztársaság színeit viselték, a nacionalisták megtámadták és megverték. Stettinből táviratozzák, hogy a nacionalisták azoknak a szállodáknak a tulajdonosait, amelyekben antant-bizottságok laknak, arra kényszerítették, hogy tüzzék ki a

német birodalom zászlaját. A rendőrség a tüntetőket kiszorította a szállodák környékéről. Cuno birodalmi kancellár egy népgyűlésen elfogadott tiltakozó javaslat megköszönésekor a következőket mondotta: — A tüntetés azt jelenti, hogy a nép ugyanazt akarja, amint a birodalmi gyűlés és a kormány. A kormány a becsületes német politika útját akarja járni és ezért minden kéznek össze kell fognia, hogy a kormánynak segítségére legyen, akkor, amikor a becsület és méltóság nehéz útját járják, amelynek a célja a szabadság.

A megszállás ellen.

Essenből jelentik, hogy a Ruhr vidék munkássága hétfőn reggel fél óra munkabeszűntetéssel tüntetett a francia megszállás ellen. Brüsszelből jelentik, hogy a belga munkáspárt vezetőbizottsága egy hangulatos tiltakozik a megszállás ellen. A hozott határozatukban rámutattak arra, hogy a megszállás kiszámíthatatlan következményekket járhat, amelyek csak az ellenféteket élesítik ki és a béke helyreállítását akadályozzák meg. — Londonból jelentik, hogy a nagybritanniai bányászszövetség vezetősége határozati javaslatot fogadott el, amelyben tiltakozik a Ruhrvidéki bevonulás ellen és felszólítja a szövetséges és a semleges államok kormányait, hogy hassanak oda, hogy a jóvátételi kérdést döntőbíróssággal szabályozzák. A Magyar Távirati Iroda jelenté Budapesti német követ ma a külügyminisztériumban átnyújtotta a német kormány tiltakozó jegyzékének a szövegét a francia megszállás ellen. Bucarestből jelentés szerint a német kormány bucuresti követe ma nyújtotta át a román kormányoknak a Ruhr-vidék megszállása ellen tiltakozó jegyzékét. Marzson helyettes külügyminiszter a mai minisztertanácson mutatta be a tiltakozó jegyzéket. Újabb essen jelentés szerint ma minden körvillalásban a Rajna—Westfaliai Pfalz a megszállás elleni tiltakozás jeléül beszüntették a munkát.

A Rajna melletti Frankfurtból, Borozelekből, Karlsruheából és Danzigből is szenvedélyes lefolyású gyűlésekről érkeztek jelentés. Egy tegnap Essenben tartott gyűlésen Imbusch képviselő azt mondotta beszédében, hogy néhány ezer tonna szén elmaradt szállítása miatt szegtek meg a franciák a versaillesi békeszerződést. A bányamunkások képviselői figyelmeztették a franciákat, hogy ha Franciaország a bányamunkásokkal szemben erőszakot alkalmaz, akkor az egész széntermelés meg fog szűnni. Londonból jelentik, hogy az angol szakszervezeti tanács és a munkáspárt parlamenti frakciójának vezetősége manifesztumban tiltakozik a francia bevonulás és Poincaré németellenes politikája

ellen, amely Európa gazdasági életét végromlással fenyegeti és anarchiára és új háborúra vezet. Párisból jelentik, hogy a tegnapi kommunista tüntetésnél, amelyet a németországi megszállások elleni tüntetésül rendeztek, összeütközés volt a kommunisták és a royalisták között. Mindkét részről sok sebesülés történt. A rendőrség a tüntetés vezetőit elfogta.

Véres összeütközés Bochumban.

Berlinből jelentik, hogy Bochumban véres összeütközés keletkezett a francia megszálló katonaság és a német polgárok között. A megszállás ma délben ment végbe és váratlanul érte a lakosságot. Tervszerűség nélkül nagy tömeg verődött össze a Königsalleen, amikor a vasuti állomás felől vasuti tisztviselők és más alkalmazottak jöttek a városba. A tömeg sorakozott és megindult a városi háza felé. A francia őrség éppen fegyverben állott. A német tömeg énekelni kezdte a „Győzni fogunk Franciaország felett” kezdetű dalt. A francia őrség erre vezényszó nélkül lött a tüntetőkre, majd a gépfegyverüket is használatba vették és a már megtisztított terepen kezdtek löni. A tüntetésnek német részről egy halottja és több sebesültje van. A német kommunisták az internacionálét énekeltek és azt kiáltották a francia őrségnek: „Ti franciák, testvéreink vagytok!”

Washingtoni kormánykörökből jelentik, hogy az Egyesült Államok nem nézi jóindulattal a Ruhr vidék megszállását. Az Unio kormánya a megszállás előtt lépéseket tett a francia kormánytól a megszállás megállítására érdekében és a kérdés békés elintézésére. Ennek dacára Boyden az Unio delegátusa a jóvátételi bizottságban megszavazta a német szándékos mulasztást, azonban kijelentette, hogy azért fizetésképtelenek a németek, mert kötelezettségeik túlsúlyosak. Szerinte az egész versaillesi békeszerződés tarthatatlan és gyökeres revízióra szorul.

Az Unio azzal a javaslattal állott Poincaré elé a megszállás megkezdése előtt, hogy a jóvátételi behajtását nemzetközi szervezetre bízzák. Poincaré arra a kérdésre, hogy milyen garanciát nyújt Harding elnök, ha Németország a nemzetközi szerv rendelkezését szabotálná, Harding kijelentette, hogy kezeséget vállal Németország tökéletes bojkottálására, kiközösítve azt a világ művelt nemzetek közül. A francia kormány erre a javaslatra nem is válaszolt, ellenben megindította a megszállási folyamatot. Washington álláspontja ma az, hogy egyelőre az európai bonyodalomban nem vesz részt. Semlegessége jeléül a német tiltakozásra sem válaszol.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF
felel.
Cenzurat:
Dr. V. MARCOVICI

Az

19.

csán t.
aradi
egyik
a prága.
borus és
szállóban
között ádo
vágynak és
esküdött örö.
lábahelyezett
ra detektivnek.
név özv. Dom
né, született
Janka, aradi
világot 30 esz
dozott urias
elhagyottan
szülővárosá
akihez H
nózus V
nekülf.

A S

17. sz
cada
leiert
háza
lek
nap
ts
szc
lané

a Y
hog
nyl

mata

csol
hárc
olas
vesz
tern
löen?
Mac
büszk
mag
nag
kett
tolluk
szürké
A legé
ázsiai
nak"
kött.
nétát
nák. A
leit k
özveg.

Aztá
ben fén
rosterve
menico
és mode
Többek l
Bucuresti
készült, a
portugál v
Johannisbu
egy csomó

Áradozv
gultról, milk
kutya, aki

t

12-
211

ház,
akás-
iroda
12994

sz. Arad
és ellátást.

nál két sze-
"Utcai szoba"
236

átást keres le-
pen. Cím Wal-
13177

fiatal nő ré-
13039

eredett
iver-oil.
gyógy-
12831

rea

in
ul

din
la
a
a-

e

a,

a

on.
ra.

er
Arad,
(8040)

el, hoz-
udvar-
mas, 40
átvehető.
(Zrínyi-
13512

**Ötér és
suth-utca.)**